

FEM TRIN: SÅDAN SIKRER DU DET GODE DEMOKRATISKE MØDE

I Danmark har vi en lang og stolt demokratisk tradition for demokratiske møder, men hvordan sikrer vi, at den fortsætter for fremtidige generationer? Studerende fra Danmarks Medie- og Journalisthøjskole har undersøgt forskellige borgermøder for at finde frem til, hvordan man skaber det bedst mulige demokratiske møde.

Nikoline Hjortsberg Danielsen og Laura Bundgaard Jørgensen, studerende på DMJX.

I sammenhæng med forskningsprojektet “Hyperlokal: debat og samtale”, drog 45 studerende fra kommunikationsuddannelsen på Danmarks Medie- og Journalisthøjskole ud til tre borgermøder på tværs af landet for at finde frem til, hvordan man sikrer det gode demokratiske møde. Undersøgelsen kastede 11 forskningsrapporter af sig, som både beskrev problemer på møder men også beskrev alt lige fra den gode ordstyrer til vigtigheden af at skabe et trykt rum for mødets deltagerne.

De studerendes anbefalinger til at afholde et godt demokratisk møde kan koges ned til følgende fem trin:

1. DEFINÉR FORMEN OG RAMMERNE FOR MØDET

Før mødet i det hele taget skal finde sted, er det vigtigt at afklare, hvad det er, man vil have ud af det.

Er det for at løse et problem? Er det for at skabe debat og refleksion? For at dele viden? For at skabe deltagelse, eller måske noget helt femte?

Udover at man skal være klar over, hvad formålet er med mødet, så skal man også sikre, at rammerne er lagt fast og videreformidlet til deltagerne.

Undersøgelserne viste nemlig, at deltagerne følte sig mere trygge og var mere tilbøjelige til at deltage aktivt, hvis de på forhånd kendte

dagsordenen og formålet med mødet. Og at de let kan blive skuffet, hvis mødet signalerer én ting, men er en anden.

2. GØR EMNET RELEVANT

Mødets emne er altafgørende.

Det, at folk har en relation til emnet, er grundforudsætningen for, at de i det hele taget gider møde op.

Relationen kan være alt lige fra "bare" at have en holdning til at være stærkt følelsesmæssigt involveret.

Det var især tydeligt hos unge, der hellere vil deltage, hvis indholdet på mødet blev lavet af andre på deres alder, eller hvis de kendte de unge, som stod for mødet.

3. FIND DEN RETTE ORDSTYRER

Overvej, om der overhovedet er brug for en ordstyrer på mødet - og hvis der er, er det vigtigt, at det er den rette, der varetager jobbet. På mindre møder med en tæt forsamling som for eksempel i sportsforeningen, spiller ordstyreren en mindre rolle. Til gengæld, skal der afholdes et stort debatmøde med 100 deltagere, kan ordstyreren være afgørende for, om folk går derfra med følelsen af, at det har været et givende møde.

Ordstyreren skal være aktiv, styrende og bevare overblikket, hvilket kræver, at ordstyreren har en stor viden om det pågældende emne. Det er vedkommendes ansvar, at alle synspunkter bliver hørt, og personen må ikke være bleg for at afbryde eller gribe ind, hvis noget hæmmer det demokratiske møde. Tidsrammen skal nemlig overholdes. Når uret tikker, skal ordstyreren have overblik over talerækken, og hvem der har talt.

FAKTABOKS

45 studerende fra kommunikationsuddannelsen blev sendt ud til tre borgermøder og lavede i alt 11 rapporter.

De tre møder, de studerende besøgte :

1. "Let's Talk About Rap" i Gellerup
2. "Udbygning af Risskov Skole" i Risskov
3. "Kvinde, kend dit værd!" i Birkerød

Der blev både lavet survey, forskningsinterviews og fokusgruppeinterview

I alt blev der lavet interview med 96 personer.

4. HOLD DEN GODE TONE

Det er først og fremmest deltagerens rolle at sikre, at der holdes en god og saglig tone på et møde. Men en ordstyrer har også del i det, da vedkommende aktivt kan gå ind og sikre, at ingen af deltagerne begynder at hakke ned på de andre.

Den gode tone skal være en selvfølge til møder og er enormt vigtig for at kunne skabe et trygt rum for deltagerne. Hvis deltagerne ved, at deres synspunkt bliver taget imod på en respektfuld måde, er de mere tilbøjelige til at deltage aktivt. Sidder de med følelsen af, at de, der er uenige, skyder med skarpt, er det ikke et trygt rum at ytre sig i - tværtimod.

Husk på, at debatter ikke er som de politiske, man ser i fjernsynet.

Voldsom uenighed er ikke nødvendigvis det, der skaber et godt debattmøde. Flere i forskningsprojektet nævnte, at de også følte sig mere oplyst efter et borgermøde med bred enighed. Mødet gav alligevel forskellige nuancer og perspektiver på det pågældende problem.

5. SKAB ET TRYGT RUM

Tryghed fremmer folks deltagelse. Dette er i sig selv en indlysende konklusion, men hvordan sørger man så for, at folk føler sig trygge?

Som nævnt ovenfor så er den gode tone, den rigtige ordstyrer, en tydelig dagsorden og klare rammer med til at fremme trygheden hos deltagerne.

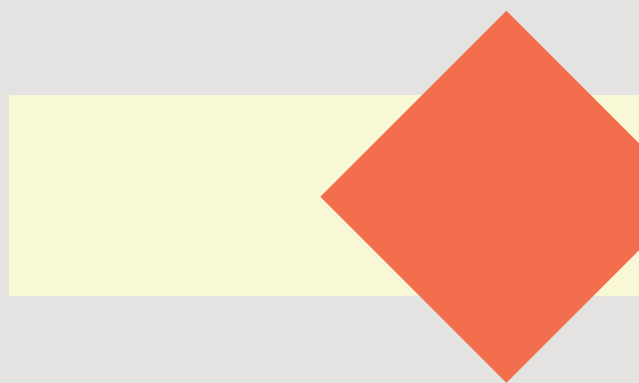
Udover det så kan man med fordel anvende samtalegrupper. Undersøgelserne viste, at samtalegrupper var det, der fik flest deltagere til at sige deres holdning.

Det at få debatten spredt i mindre grupper skaber små, trygge rum, som deltagerne kan teste deres holdninger af i.

Flere deltagere var mere villige til efter en samtalegruppe at deltage i plenum, fordi de nu vidste, at nogle var enige.

Man skal dog være opmærksom på at samtalegrupper kræver god tid til opsamling i plenum, for ellers kan gode perspektiver gå tabt. Derudover kan samtalegrupper være uhensigtsmæssige ved møder, der har til formål at løse et hurtigt problem, da de netop er tidskrævende. Tilgængæld er samtalegrupper ideelle, hvis man vil skabe debat og refleksion, hvilket leder tilbage til første trin; definér målet for mødet, organiser det ud fra målet, og kommunikér det klar før mødets begyndelse.

I bund og grund kan det gode demokratiske møde se ud på mange forskellige måder. Det kan dog være en hjælp at gennemtænke og gå igennem disse fem trin, når det næste møde skal planlægges.

DET DEMOKRATISKE MØDE KAN IKKE UNDVÆRE EN ORDSTYRER

Den dygtige ordstyrer er nødvendig i de danske mødelokaler, når vi sætter os sammen for at diskutere, reflektere og løse problemer. Men hvad kræver det af én for at blive en god ordstyrer? Og er møderne i det hele taget demokratiske, hvis en ordstyrer skal styre samtalen?

Laura Bundgaard Jørgensen, studerende på DMJX.

Man sidder og vipper med benet. Et par ivrige hænder er løftet for at vise, de gerne vil være de næste til at få mikrofonen.

Uret tikker. Endnu et spørgsmål eller indspark til debatten bliver sagt højt.

Man begynder at tænke på, hvornår man kan komme hjem. Aftensmaden skal laves, havde man nu også husket at sætte den vask over? Og hvad var det egentlig, det her møde var sat i verden for at løse?

Ingen stopper samtalen, der iler afsted.

Meninger bliver gentaget. Tidsspilde. Ineffektivitet.

Hvad skal der til for at løse disse mødeproblemer?

Ifølge rapporter udarbejdet af 45 kommunikationsstuderende fra Danmarks Medie og Journalisthøjskole i sammenhæng med projektet 'Hyperlokal debat og samtale', så er ordstyreren en nødvendig ingrediens for at redde os ud af den suppedas.

I undersøgelserne tegnede der sig et tydeligt billede af, at interviewpersonerne ikke mente, at en ordstyrer kunne undværes i det gode

demokratiske møde. Men det skulle ikke være hvem som helst! Det skulle være den dygtige ordfører, der som en togfører formåede at holde mødet på rette spor.

Ordstyrerens faldgruber

Der er nemlig en del ting, der kan gå galt for en ordstyrer, og det skal man være opmærksom på, når man står og skal vælge den rigtige person til arbejdet.

Vælger man en svag ordstyrer, der ikke kan finde ud af at afbryde, når det er nødvendigt, så tager deltagerne styringen.

Dette leder til, at debatten mister retning, fordi deltagerne udtaler sig om sine egne interesser, uanset hvor relevante de så er for mødets emne.

Tidsrammen bliver også sværere at overholde, da ordstyreren mister kontrollen

over hvor længe der snakkes.

Modsat hvis man vælger en ordstyrer, der er for kontrollerende, så føler deltagerne sig ikke hørt. De føler sig mere som tilskuere til et informationsmøde end aktive deltagere til et borgermøde.

Men hvem er så den rigtige at vælge?

Den ideelle ordstyrer

olfølge rapporterne er den ideelle ordstyrer en, der er styrende men ikke for styrende. En der formår at holde en god tone og debatten i et hverdagsprog, så alle kan være med. En der gør plads til alle holdninger uden at udtale sine egne. Og sidst men ikke mindst en der anerkender nonverbal deltagelse på lige fod med verbal deltagelse, da begge har lige stor indvirkning i stemningen på mødet.

Med alle de opgaver skulle man tænke, at ordstyreren er altafgørende for, om mødet bliver godt eller dårligt, men realiteten er en anden.

Rapporterne viste, at mødets emne, størrelse, og tonen på mødet også var vigtige for, om det bliver et godt, demokratisk møde.

Men når det er sagt, så har ordstyreren en positiv indflydelse på mødet og kan ikke undværes, hvis mødet skal forløbe så let som muligt. Især er ordstyreren afgørende i form af at mindske tidsspildet og følelsen af ineffektivitet.

Det demokratiske møde

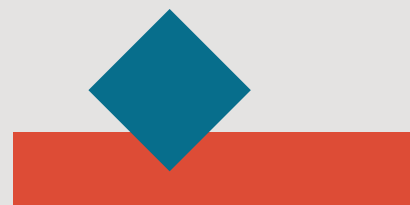
En ordstyrer skal være styrende, men ikke for styrende. Men hvor går grænsen? Og kan man idet hele taget snakke om et demokratisk møde, hvis ordstyreren bestemmer hvem der må sige hvad og på hvilket tidspunkt?

Demokrati betyder direkte oversat folkestyre. Alle har en stemme, der betyder lige meget. Men hvem i denne verden kan være så upartisk en ordstyrer, at vedkommende lader alle blive hørt lige meget uden at lade sine egne holdninger skinne bare en smule igennem? Hvem kan lade være med at stoppe dem, som man er uenig med, lidt før dem, som man er enig med?

På samme tid bliver vi nødt til at finde frem til disse mennesker. For som undersøgelserne viste, så kan en god ordstyrer ikke undværes på nutidens møder.

En anden løsning kunne være at nytænke hele vores måde at holde møder på, så ordstyreren ikke er nødvendig. Men så langt er vi ikke endnu.

Uanset hvad der kommer til at ske i fremtiden, så er det på nuværende tidspunkt nødvendigt med en god ordstyrer uanset mødets størrelse, emne og formål.

UNDERSØGELSE: PSYKOLOGISK TRYGHED ER KRITERIUM NUMMER ÉT FOR AKTIV MØDEDELTAGELSE

I rapporter udarbejdet af kommunikationsstuderende fra DMJX er der ét tema, der går igen: tryghed og utryghed. Utrygge mødedeltagere, der ikke tør løbe en risiko ved at dele deres synspunkt, kan være en af årsagerne til, at man ikke opnår formålet med et demokratisk møde. Men hvordan skaber man så trygge rammer for deltagerne?

Nikoline Hjortsberg Danielsen, studerende på DMJX

I 1999 introducerede forsker Amy Edmondson, begrebet ”psykologisk tryghed”. Denne slags tryghed er en følelse af sikkerhed, som ses ved, at man i en gruppe tør løbe nogle risici og dele sine holdninger med resten af gruppen. I en rapport udarbejdet af kommende kommunikatører fra Danmarks Medie- og Journalisthøjskole, er det tydeligt, at tryghed er en af de vigtigste faktorer for et godt demokratisk møde.

Det kan faktisk vise sig at være den, der afgør, om man som arrangør får nogle gode inputs – og om man som deltager går derfra med følelsen af, at man fik noget ud af mødet.

En af de vigtigste ting for oplevelsen af tryghed er ganske enkelt antallet af mødedeltagere.

Jo færre mennesker, jo mere tryghed

Deltagerne er tryggere i mindre grupper, og dette kan være den optimale løsning, hvis man vil have flest mulige synspunkter frem. Det betyder ikke, at man ikke skal kunne afholde borgermøder med 200 deltagere. Til gengæld skal man overveje, hvordan det gøres, hvis man er mange.

I forskningsrapporterne ses eksempelvis et møde, hvor man har gjort brug af såkaldte ”samtalegrupper”.

Det vil sige, at når deltagerne blev bedt diskutere noget, foregik det med de 5-8 andre, man sad ved bord med.

Undersøgelsen viser, at dette hjalp flere til at turde ytre sin holdning frem for, hvis det havde været i plenum lige fra starten af.

Gør man brug af samtalegrupper, er det vigtigt, at man afsætter god tid til opsamling i plenum. Hvis ikke, risikerer man, at en masse pointer går tabt, og at deltagerne oplever mødet som meningsløst, fordi samtalegruppens vigtigste pointer ikke blev taget med i plenum.

Kendskab til mødet

En anden pointe er, at hvis mødedeltagerne har solidt kendskab til mødets form, indhold og formål, så går man derind med en større psykologisk tryghed, end hvis man kun har fået lidt eller tæt på ingenting at vide på forhånd.

Om det er et møde i den lokale sportsforening eller et debatmøde nede på det lokale bibliotek er i og for sig ligegyldigt – deltagerne har altid brug for at vide, hvad de går ind til.

Hvis de har fået tilsendt en dagsorden, ved hvilke oplæg, der kommer og ved, om der skal tages en beslutning, kan de for eksempel nå at skrive nogle spørgsmål og pointer ned hjemmefra. Det er nemlig ikke kun vigtigt, at arrangørerne er velforberejede. Deltagerne skal også have muligheden for at være det.

Tryghed er nummer ét for fremtidens mødedeltagere

En del af forskningsrapporterne byggede på et møde for unge i Gellerup. Her er det bemærkelsesværdigt, at de oplever møder helt anderledes end de ældre interviewpersoner. De vægter trygheden som kriterium nummer ét for, at de har lyst til at aktive på et møde. Én af faktorerne for, at de havde lyst til at deltage var, at mødet var arrangeret af andre unge - flere af dem kendte endda arrangørerne.

De unge nikker også genkendende til, at man er mere villige til at deltage, hvis man har snakket i samtalegrupper før, man skal tage sig mod til at sige noget foran alle mødets deltagere. Trygheden af, at have drøftet sin holdning med en mindre gruppe først, øger sandsynligheden for, at man tør sige noget i plenum bagefter. På den måde ved man, at det, man har tænkt sig at sige, på forhånd er blevet ”godkendt” af nogle andre.

De unge er dem, der skal deltage i og arrangere møder i fremtiden. Derfor er det vigtigt at give dem gode oplevelser med møder, så de senere i livet har lyst til og mod på at deltage aktivt i samfundet - og på demokratiske møder.